

Recenzja rozprawy doktorskiej magistra Grzegorza Panka
pt. „Postrzeganie przez administrację publiczną procesów zarządzania
rozwojem regionalnym (na przykładzie Małopolski i Podkarpacia)”,
napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Teresy Sasińskiej-Klas

Reforma administracji publicznej w Polsce z roku 1998 zaowocowała nie tylko pojawieniem się nowych jednostek samorządu terytorialnego w postaci powiatów i województw samorządowych, ale jednocześnie zmieniła w zasadniczy sposób liczbę i status wcześniejszych województw. Zgodnie z ustawą z dnia 24 lipca 1998 roku o zasadniczym trójstopniowym podziale terytorialnym państwa w miejsce 49 województw na mapie terytorialnej państwa pojawiło się ich 16, a jednocześnie ustawodawca nadał im charakter regionów. To one miały w myśl twórców koncepcji dalszej decentralizacji administracji publicznej przejąć znaczną część zadań wykonywanych wcześniej przez administrację rządową, a zarazem stać się podmiotami, które sprostają wyzwaniom związanym z konkurencją z innymi regionami państw członkowskich w Unii Europejskiej. Innym celem ukształtowania stosunkowo małej liczby regionów miało być stworzenie szansy na wyrównywanie poziomów ich rozwoju w ramach naszego państwa. Szansa ta pojawiła się zwłaszcza po wejściu Polski do Unii Europejskiej i realizowaniu w latach 2007-2013 programu bezpośredniego korzystania ze środków unijnych, które miały służyć przede wszystkim trwałemu i zrównoważonemu rozwojowi.

W wykorzystaniu środków unijnych i kreowaniu rozwoju polskich województw, czyli regionów wielką rolę ogrywają władze samorządowe i przyjmowane przez nie strategie rozwoju, skorelowane z założeniami polityki rozwoju regionalnego całego państwa, a zwłaszcza z regionalnymi programami operacyjnymi dla poszczególnych obszarów i województw. „Jakość” tych dokumentów, a zwłaszcza ich realizacja w decydującym stopniu zależy jednak od administracji samorządowej, czyli po prostu od wkładu urzędników w proces wdrażania polityki rozwoju. Przedstawione uwarunkowania powodują, że z uznaniem należy odnieść się do wyboru problematyki rozprawy doktorskiej przez magistra Grzegorza Panka. Problematyka zarządzania rozwojem polskich regionów nie znajduje dotychczas zbyt szerokiego odzwierciedlenia w literaturze przedmiotu, a zwłaszcza dotyczy to pogłębionych badań mających na celu dokonanie odpowiedzi na pytanie jaka kadra

urzędnicza w tym rozwoju uczestniczy, a właściwie to w dużej mierze za ten rozwój odpowiada?

Ocenę rozprawy pragnę przedstawić w czterech aspektach, które dotyczą: tematu rozprawy, jej struktury i zawartości merytorycznej, wykorzystania literatury naukowej i dokumentów źródłowych oraz zaprezentowanych metod badawczych i języka rozprawy.

I Temat rozprawy, jej przedmiot i cel

Wyżej stwierdziłem, że autor dokonał trafnego (a także atrakcyjnego) wyboru tematu rozprawy doktorskiej, zarówno z poznawczego, jak też i praktycznego punktu widzenia. Dodajmy od razu, że wyboru tematu niełatwego do realizacji. Analiza treści całej rozprawy pozwala na sformułowanie oceny, że tak ujęty temat nie stał się podstawą do przygotowania podobnej rozprawy o charakterze monograficznym. Nikt nie dokonał analizy problemu postrzegania przez administrację dwóch województw – Małopolskiego i Podkarpackiego procesów zarządzania rozwojem regionalnym. Warto też podkreślić, że autor dość prawidłowo zarysował przedmiot rozprawy, czyli postrzeganie przez administrację publiczną procesów zarządzania rozwojem regionalnym (na przykładzie Małopolski i Podkarpacia), chociaż samo doprecyzowanie, że oceniamy administrację tych dwóch regionów, a nie całą administrację, włącznie z podsystemem rządowym, znajdujemy we *Wprowadzeniu*.

Celem głównym, który postawił sobie autor było zbadanie, w jaki sposób kadra administracji publicznej tych dwóch regionów Polski postrzega procesy zarządzania ich rozwojem. Zamierzał go osiągnąć przez trzy cele szczegółowe, czyli: pogłębione badanie kadry Urzędów Marszałkowskich - Województwa Małopolskiego i Podkarpackiego; konfrontację zapisów zawartych w dokumentach programowych tych dwóch regionów z działaniami urzędników na rzecz ich realizacji oraz sformułowanie rekomendacji, które posłużą urzędnikom i decydom za pomoc w formułowaniu, wdrażaniu i ocenie polityki rozwoju regionalnego. Jednocześnie zaprezentował trzy hipotezy badawcze i zarazem trzy związane z nimi pytania badawcze. Pierwsza hipoteza zawiera stwierdzenie, że motywacje kadry administracji publicznej do pracy mają znaczący wpływ na: funkcjonowanie urzędnika w rzeczywistości administracyjnej, działania urzędu oraz wykonywanie zadań powierzonych urzędnikowi. Hipoteza druga zakłada, że typ kultury organizacyjnej urzędu determinuje sposób realizacji zadań prorozwojowych przez kadrę administracji publicznej. Wreszcie hipoteza trzecia zawiera założenie, że sposób implementacji przez urzędników nabytej wiedzy, kompetencji i umiejętności może sprzyjać zarządzaniu rozwojem regionu, bądź hamować ten proces.

Te hipotezy są w pełni zasadne w odniesieniu do realizowanego tematu, pojawia się jednak pewna wątpliwość, czy ich powieleniem nie są wcześniejsze pytania badawcze. Przedstawił ich autor również trzy i w zasadzie są one powtórzeniem zaprezentowanych wyżej hipotez.

II Struktura rozprawy i jej zawartość merytoryczna

Recenzowana praca składa się ze Wstępu, sześciu rozdziałów i zakończenia a jej struktura została zbudowana w sposób w pełni logiczny, gdyż zawiera rozdział omawiający zagadnienia teoretyczne (rozdział I), dwa rozdziały wprowadzające (rozdział II i III) oraz trzy rozdziały zasadnicze dla zrealizowania tematu pracy (rozdziały IV- VI).

Odnosząc się do treści Wstępu, należy podkreślić, że zawiera on niezbędne elementy: uzasadnienie problematyki badawczej, przedstawienie tematu pracy i jej celów, hipotez badawczych, wykorzystanych metod badawczych, dobór obszarów działalności, w których regiony osiągnęły przewagę w stosunku do całego kraju oraz departamentów z których urzędników wybrano do badań ankietowych. Zaprezentował też autor w nim charakter badań ewaluacyjnych oraz wykorzystanie wyników badań do sformułowania rekomendacji w zakresie realizacji zadań prorozwojowych przez kadrę administracyjną oraz kierunków doskonalenia kompetencji zawodowych urzędników w kontekście zarządzania rozwojem i wykorzystanych źródeł.

Bardzo ważny, z perspektywy doprecyzowania sfery przedmiotu pracy, czyli zarządzania rozwojem regionów, jest pierwszy rozdział pracy. Zaprezentowane w nim rozważania wskazują, że autor posiada bardzo dużą wiedzę z tego zakresu i zaprezentował ją sposób logiczny i przemyślany. Przejawia się to w szerokim przedstawieniu z jednej strony kluczowych pojęć dotyczących polityki, zarządzania, regionu i ewaluacji pracy urzędników, a z drugiej podstawowych wyznaczników mających wpływ na rolę kadry urzędniczej w procesach zarządzania rozwojem regionalnym oraz systemu i podsystemów zarządzania tym rozwojem. W kontekście tych rozważań pojawia się tylko pytanie czy tak szeroko zaprezentowana warstwa teoretyczna w pełni została wykorzystana w zrealizowanych badaniach urzędników wybranych departamentów Urzędów Marszałkowskich Małopolski i Podkarpacia?

Z rozdziale drugim doktorant zaprezentował podstawowe założenia koncepcji zarządzania rozwojem ujęte w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego na lata 2010-2020. Ten dokument stanowi swoistą nadbudowę dla planowania strategicznego w omawianych w rozprawie województwach. Słusznie zauważa autor rozprawy, posiłkując się badaniami G.

Morgana, że omawiana strategia wyraża nowe podejście (nowy paradygmat) do regionów, bowiem traktowane są one jako organizacja, w której dokonuje się przepływ i transformacja, gdy wcześniej stosowano podejście mechanistyczno-biurokratyczne. Rzeczywiście obecne regiony, a praktycznie to ich władze mogą inicjować i realizować procesy zmian, czy transformacji. Mogą realizować zakresloną w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego wizję rozwoju polskich regionów i będące jej uzupełnieniem cele strategiczne. Dzięki tej realizacji nasze regiony (województwa) mają szanse na zapewnienie mieszkańcom lepszego miejsca do życia dzięki zwiększeniu poziomu i jakości tego życia, poprzez stworzenie odpowiednich ram gospodarczo-społecznych i instytucjonalnych. Aprobując sposób zaprezentowania założeń strategii można trochę żałować, że autor rozprawy nie pokusił się o przedstawienie swojej oceny realności ich realizacji oraz sposobu zaprezentowania Strategii.

Dla realizacji problemu badawczego, czyli zarządzania rozwojem regionalnym większe znaczenie od rozdziału drugiego posiada rozdział trzeci rozprawy, gdyż to w nim autor rozprawy ukazał w sposób bardzo szeroki strategiczne założenia rozwoju Małopolski i Podkarpacia. Zostały one poprzedzone pogłębioną analizą źródłową mechanizmów ekonomicznych, społecznych i demograficznych rozwoju obu regionów oraz zaprezentowanymi dla nich analizami SWOT. Na tej podstawie zaprezentował liczne wnioski, które wskazują na podobieństwa i różnice w potencjale obu tych regionów, a tym samym decydują w dużej mierze o polityce ich rozwoju. Założenia tej polityki zaprezentował w oparciu o porównywalne dokumenty : *Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013* i *Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013* oraz *Strategię Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020* i *Strategię Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020*. Wnikliwa analiza tych dokumentów pozwoliła autorowi pozyskać niezbędną, dodajmy od razu też, że bardzo szeroką wiedzę o misji i wizji rozwoju obu regionów, priorytetowych obszarach (celach) strategicznych i uwarunkowaniach tego rozwoju,, czy też instrumentów, które służą realizacji kierunków polityki rozwoju omawianych regionów.

Dysponując tak szeroką i wielce merytoryczną wiedzą teoretyczną i przedmiotową mógł mgr G. Panek przygotować narzędzia służące zbadaniu wiedzy kadr urzędniczych Małopolski i Podkarpacia o rozwoju tych regionów a zarazem zaprezentować swe oceny i rekomendacje dotyczące doskonalenia kompetencji zawodowych urzędników administracji publicznej w kontekście dalszego rozwoju. Należy zatem potwierdzić, że ostatnie trzy rozdziały pracy mają zasadnicze znaczenie dla zweryfikowania postawionych hipotez i celów

badawczych, a zarazem dla oceny recenzowanej rozprawy. Szczególną wartość należy przypisać rozdziałowi czwartemu rozprawy, w którym autor zaprezentował wyniki badań przeprowadzonych w oparciu o trzy metody oceny rozwoju regionalnego: *Wskaźnik Christallera*, *Metodę Hoyta* i *Wskaźnik Florece'a*, wywiady pogłębione z wybranymi ekspertami w zakresie zarządzania polityką rozwoju z Małopolski i Podkarpacia a zwłaszcza badania kwestionariuszowe przeprowadzone na próbie 200 urzędników z Urzędów Marszałkowskich obu regionów. Te ostatnie potwierdzają, że obowiązki służbowe ponad połowy badanych związane są z wdrażaniem polityki rozwoju regionalnego a ocena lub kontrola wdrażania tej polityki są obowiązkiem niemal 1/3 badanej kadry. Na podstawie wielu wskaźników ujętych w kwestionariuszach możemy poznać dość dogłębnie „kondycję” administracji mającej praktyczny i bezpośredni wpływ na realizację zadań prorozwojowych. Poznać, jak ujmuje to sam autor mocne i słabe strony działań badanych urzędników.

Innym osiągnięciem autora jest zaprezentowanie „spojrzenia” badanej kadry urzędniczej na priorytety wśród celów operacyjnych rozwoju omawianych regionów. Dominują wśród nich te twarde („Rozwój infrastruktury sprzyjającej rozwojowi społeczno-gospodarczemu” – w przypadku Małopolski oraz „Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości i gospodarki opartej na wiedzy” – w przypadku Podkarpacia) przy słabszym akcentowaniu priorytetów miękkich, związanych z kapitałem społecznym. Ważnym aspektem zrealizowanych badań są także prezentowane przez kadrę urzędniczą propozycje usprawnień w działalności administracji, a także rekomendacje dotyczące doskonalenia kompetencji zawodowych tej administracji.

Jeśli raz jeszcze potwierdzimy podstawowe założenie, że to administracja publiczna, a w omawianych przypadkach administracja samorządowych województw odpowiada za przygotowanie strategii rozwoju a następnie za jej praktyczną realizację to należy podkreślić, że otrzymaliśmy obraz urzędniczej wiedzy, kompetencji i umiejętności, który w dużej mierze możemy zapewne odnieść do innych polskich regionów. Zatem należy się z autorem w pełni zgodzić, iż omawiane badania i sformułowane na ich podstawie propozycje i rekomendacje ma charakter aplikacyjny, lecz dodajmy charakter szerszy, czyli do wykorzystania przez władze wielu innych polskich regionów. Jest to zatem jeszcze jeden i to naprawdę niesłychanie ważny walor rozprawy, zwłaszcza w kontekście nowej perspektywy finansowania projektów z Unii Europejskiej na lata 2014-2020.

III Źródła i literatura przedmiotu

Autor rozprawy wykorzystał przy przygotowywaniu rozprawy bardzo dużą liczbę źródeł i opracowań. Te pierwsze mają charakter dokumentów: prawnych - instytucji unijnych i polskich, strategicznych - rządu polskiego i władz regionalnych, raportów, komunikatów oraz statystycznych. Szczególną rolę wśród nich odgrywają jednak źródła wywołane, czyli badania kwestionariuszowe oraz wywiady. Szkoda tylko, że zabrakło wśród źródeł Europejskiej Karty Samorządu Regionalnego, co prawda nie ratyfikowanej przez państwa europejskie, lecz zawierającej bardzo dobre określenie regionu. Zabrakło też autorowi rozprawy pewnej konsekwencji w prezentowaniu układu *Bibliografii*, gdyż rozpoczyna ją od *Wydawnictw zwartych i ciągłych*, czyli źródeł wtórnych. Należy jednak podkreślić, że bogata literatura przedmiotu pozwoliła autorowi wykazać się bardzo dużą wiedzą z zakresu omawianej problematyki.

IV Metody badawcze i język rozprawy

Biorąc pod uwagę kryterium metodologiczne należy stwierdzić, że dla zrealizowania celów rozprawy autor zastosował metody znane w politologii i naukach prawa administracyjnego i samorządowego, socjologii oraz zarządzaniu. Można Mu jednak uczynić zarzut że nie potrafił w pełni rozdzielić metod badawczych od technik badawczych, a do tych ostatnich należą niewątpliwie wywiady czy też badania ankietowe. Zastosował też metody: instytucjonalno-prawną, porównawczą oraz statystyczną, chociaż ich nie wymienia.

Recenzowana rozprawa została napisana dość klarownie i czytelnie, a nie było to łatwe ze względu na problematykę badawczą. Nie budzi też większych zastrzeżeń jej strona redakcyjna i stylistyczna, a także warsztatowa, gdyż bardzo dobrze opanował autor kanony jej pisania. Szkoda tylko, że przypisy w zasadzie mają charakter źródłowy, a brakuje w nich przypisów polemicznych, dygresyjnych czy odsyłających.

V Wniosek końcowy

Całościowa ocena rozprawy przygotowanej przez jest bardzo pozytywna. Autor zrealizował bardzo ważny problem badawczy dla rozwoju, nie tylko dwóch analizowanych regionów Małopolski i Podkarpacia, ale też całej Polski. Ze względu na przeprowadzone badania ankietowe jest to oryginalne i bardzo potrzebne dla praktycznych aspektów zarządzania rozwojem regionalnym rozwiązanie problemu. Bardzo udanie powiązał Autor badania ankietowe z podstawą teoretyczną i terminologiczną. W pełni też odpowiedział na przedstawione pytania badawcze. Nie ma wątpliwości, iż doktorat zyska uznanie naukowców, ale też i praktyków życia regionalnego.

Oceniając pozytywnie pracę pod względem wartości naukowej, doboru źródeł i literatury naukowej, poprawności metodologicznej oraz poprawności formalno-językowej wnoszę o dopuszczenie jej autora do dalszych stadiów obrony.

Stanisław Pichotowski

Recenzja rozprawy doktorskiej magistra Grzegorza Panka
pt. „Postrzeganie przez administrację publiczną procesów zarządzania
rozwojem regionalnym (na przykładzie Małopolski i Podkarpacia)”,
napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Teresy Sasińskiej-Klas

Reforma administracji publicznej w Polsce z roku 1998 zaowocowała nie tylko pojawieniem się nowych jednostek samorządu terytorialnego w postaci powiatów i województw samorządowych, ale jednocześnie zmieniła w zasadniczy sposób liczbę i status wcześniejszych województw. Zgodnie z ustawą z dnia 24 lipca 1998 roku o zasadniczym trójstopniowym podziale terytorialnym państwa w miejsce 49 województw na mapie terytorialnej państwa pojawiło się ich 16, a jednocześnie ustawodawca nadał im charakter regionów. To one miały w myśl twórców koncepcji dalszej decentralizacji administracji publicznej przejąć znaczną część zadań wykonywanych wcześniej przez administrację rządową, a zarazem stać się podmiotami, które sprostają wyzwaniom związanym z konkurencją z innymi regionami państw członkowskich w Unii Europejskiej. Innym celem ukształtowania stosunkowo małej liczby regionów miało być stworzenie szansy na wyrównywanie poziomów ich rozwoju w ramach naszego państwa. Szansa ta pojawiła się zwłaszcza po wejściu Polski do Unii Europejskiej i realizowaniu w latach 2007-2013 programu bezpośredniego korzystania ze środków unijnych, które miały służyć przede wszystkim trwałemu i zrównoważonemu rozwojowi.

W wykorzystaniu środków unijnych i kreowaniu rozwoju polskich województw, czyli regionów wielką rolę ogrywają władze samorządowe i przyjmowane przez nie strategie rozwoju, skorelowane z założeniami polityki rozwoju regionalnego całego państwa, a zwłaszcza z regionalnymi programami operacyjnymi dla poszczególnych obszarów i województw. „Jakość” tych dokumentów, a zwłaszcza ich realizacja w decydującym stopniu zależy jednak od administracji samorządowej, czyli po prostu od wkładu urzędników w proces wdrażania polityki rozwoju. Przedstawione uwarunkowania powodują, że z uznaniem należy odnieść się do wyboru problematyki rozprawy doktorskiej przez magistra Grzegorza Panka. Problematyka zarządzania rozwojem polskich regionów nie znajduje dotychczas zbyt szerokiego odzwierciedlenia w literaturze przedmiotu, a zwłaszcza dotyczy to pogłębionych badań mających na celu dokonanie odpowiedzi na pytanie jaka kadra

urzędnicza w tym rozwoju uczestniczy, a właściwie to w dużej mierze za ten rozwój odpowiada?

Ocenę rozprawy pragnę przedstawić w czterech aspektach, które dotyczą: tematu rozprawy, jej struktury i zawartości merytorycznej, wykorzystania literatury naukowej i dokumentów źródłowych oraz zaprezentowanych metod badawczych i języka rozprawy.

I Temat rozprawy, jej przedmiot i cel

Wyżej stwierdziłem, że autor dokonał trafnego (a także atrakcyjnego) wyboru tematu rozprawy doktorskiej, zarówno z poznawczego, jak też i praktycznego punktu widzenia. Dodajmy od razu, że wyboru tematu niełatwego do realizacji. Analiza treści całej rozprawy pozwala na sformułowanie oceny, że tak ujęty temat nie stał się podstawą do przygotowania podobnej rozprawy o charakterze monograficznym. Nikt nie dokonał analizy problemu postrzegania przez administrację dwóch województw – Małopolskiego i Podkarpackiego procesów zarządzania rozwojem regionalnym. Warto też podkreślić, że autor dość prawidłowo zarysował przedmiot rozprawy, czyli postrzeganie przez administrację publiczną procesów zarządzania rozwojem regionalnym (na przykładzie Małopolski i Podkarpacia), chociaż samo doprecyzowanie, że oceniamy administrację tych dwóch regionów, a nie całą administrację, włącznie z podsystemem rządowym, znajdujemy we *Wprowadzeniu*.

Celem głównym, który postawił sobie autor było zbadanie, w jaki sposób kadra administracji publicznej tych dwóch regionów Polski postrzega procesy zarządzania ich rozwojem. Zamierzał go osiągnąć przez trzy cele szczegółowe, czyli: pogłębione badanie kadry Urzędów Marszałkowskich - Województwa Małopolskiego i Podkarpackiego; konfrontację zapisów zawartych w dokumentach programowych tych dwóch regionów z działaniami urzędników na rzecz ich realizacji oraz sformułowanie rekomendacji, które posłużą urzędnikom i decydom za pomoc w formułowaniu, wdrażaniu i ocenie polityki rozwoju regionalnego. Jednocześnie zaprezentował trzy hipotezy badawcze i zarazem trzy związane z nimi pytania badawcze. Pierwsza hipoteza zawiera stwierdzenie, że motywacje kadry administracji publicznej do pracy mają znaczący wpływ na: funkcjonowanie urzędnika w rzeczywistości administracyjnej, działania urzędu oraz wykonywanie zadań powierzonych urzędnikowi. Hipoteza druga zakłada, że typ kultury organizacyjnej urzędu determinuje sposób realizacji zadań prorozwojowych przez kadrę administracji publicznej. Wreszcie hipoteza trzecia zawiera założenie, że sposób implementacji przez urzędników nabytej wiedzy, kompetencji i umiejętności może sprzyjać zarządzaniu rozwojem regionu, bądź hamować ten proces.

Te hipotezy są w pełni zasadne w odniesieniu do realizowanego tematu, pojawia się jednak pewna wątpliwość, czy ich powieleniem nie są wcześniejsze pytania badawcze. Przedstawił ich autor również trzy i w zasadzie są one powtórzeniem zaprezentowanych wyżej hipotez.

II Struktura rozprawy i jej zawartość merytoryczna

Recenzowana praca składa się ze Wstępu, sześciu rozdziałów i zakończenia a jej struktura została zbudowana w sposób w pełni logiczny, gdyż zawiera rozdział omawiający zagadnienia teoretyczne (rozdział I), dwa rozdziały wprowadzające (rozdział II i III) oraz trzy rozdziały zasadnicze dla zrealizowania tematu pracy (rozdziały IV- VI).

Odnosząc się do treści Wstępu, należy podkreślić, że zawiera on niezbędne elementy: uzasadnienie problematyki badawczej, przedstawienie tematu pracy i jej celów, hipotez badawczych, wykorzystanych metod badawczych, dobór obszarów działalności, w których regiony osiągnęły przewagę w stosunku do całego kraju oraz departamentów z których urzędników wybrano do badań ankietowych. Zaprezentował też autor w nim charakter badań ewaluacyjnych oraz wykorzystanie wyników badań do sformułowania rekomendacji w zakresie realizacji zadań prorozwojowych przez kadre administracyjną oraz kierunków doskonalenia kompetencji zawodowych urzędników w kontekście zarządzania rozwojem i wykorzystanych źródeł.

Bardzo ważny, z perspektywy doprecyzowania sfery przedmiotu pracy, czyli zarządzania rozwojem regionów, jest pierwszy rozdział pracy. Zaprezentowane w nim rozważania wskazują, że autor posiada bardzo dużą wiedzę z tego zakresu i zaprezentował ją sposób logiczny i przemyślany. Przejawia się to w szerokim przedstawieniu z jednej strony kluczowych pojęć dotyczących polityki, zarządzania, regionu i ewaluacji pracy urzędników, a z drugiej podstawowych wyznaczników mających wpływ na rolę kadry urzędniczej w procesach zarządzania rozwojem regionalnym oraz systemu i podsystemów zarządzania tym rozwojem. W kontekście tych rozważań pojawia się tylko pytanie czy tak szeroko zaprezentowana warstwa teoretyczna w pełni została wykorzystana w zrealizowanych badaniach urzędników wybranych departamentów Urzędów Marszałkowskich Małopolski i Podkarpacia?

Z rozdziale drugim doktorant zaprezentował podstawowe założenia koncepcji zarządzania rozwojem ujęte w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego na lata 2010-2020. Ten dokument stanowi swoistą nadbudowę dla planowania strategicznego w omawianych w rozprawie województwach. Słusznie zauważa autor rozprawy, posiłkując się badaniami G.

Morgana, że omawiana strategia wyraża nowe podejście (nowy paradygmat) do regionów, bowiem traktowane są one jako organizacja, w której dokonuje się przepływ i transformacja, gdy wcześniej stosowano podejście mechanistyczno-biurokratyczne. Rzeczywiście obecne regiony, a praktycznie to ich władze mogą inicjować i realizować procesy zmian, czy transformacji. Mogą realizować zakresłą w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego wizję rozwoju polskich regionów i będące jej uzupełnieniem cele strategiczne. Dzięki tej realizacji nasze regiony (województwa) mają szanse na zapewnienie mieszkańcom lepszego miejsca do życia dzięki zwiększeniu poziomu i jakości tego życia, poprzez stworzenie odpowiednich ram gospodarczo-społecznych i instytucjonalnych. Aprobując sposób zaprezentowania założeń strategii można trochę żałować, że autor rozprawy nie pokusił się o przedstawienie swojej oceny realności ich realizacji oraz sposobu zaprezentowania Strategii.

Dla realizacji problemu badawczego, czyli zarządzania rozwojem regionalnym większe znaczenie od rozdziału drugiego posiada rozdział trzeci rozprawy, gdyż to w nim autor rozprawy ukazał w sposób bardzo szeroki strategiczne założenia rozwoju Małopolski i Podkarpacia. Zostały one poprzedzone pogłębioną analizą źródłową mechanizmów ekonomicznych, społecznych i demograficznych rozwoju obu regionów oraz zaprezentowanymi dla nich analizami SWOT. Na tej podstawie zaprezentował liczne wnioski, które wskazują na podobieństwa i różnice w potencjale obu tych regionów, a tym samym decydują w dużej mierze o polityce ich rozwoju. Założenia tej polityki zaprezentował w oparciu o porównywalne dokumenty : *Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013* i *Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013* oraz *Strategię Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020* i *Strategię Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020*. Wnikliwa analiza tych dokumentów pozwoliła autorowi pozyskać niezbędną, dodajmy od razu też, że bardzo szeroką wiedzę o misji i wizji rozwoju obu regionów, priorytetowych obszarach (celach) strategicznych i uwarunkowaniach tego rozwoju,, czy też instrumentów, które służą realizacji kierunków polityki rozwoju omawianych regionów.

Dysponując tak szeroką i wielce merytoryczną wiedzą teoretyczną i przedmiotową mógł mgr G. Panek przygotować narzędzia służące zbadaniu wiedzy kadr urzędniczych Małopolski i Podkarpacia o rozwoju tych regionów a zarazem zaprezentować swe oceny i rekomendacje dotyczące doskonalenia kompetencji zawodowych urzędników administracji publicznej w kontekście dalszego rozwoju. Należy zatem potwierdzić, że ostatnie trzy rozdziały pracy mają zasadnicze znaczenie dla zweryfikowania postawionych hipotez i celów

badawczych, a zarazem dla oceny recenzowanej rozprawy. Szczególną wartość należy przypisać rozdziałowi czwartemu rozprawy, w którym autor zaprezentował wyniki badań przeprowadzonych w oparciu o trzy metody oceny rozwoju regionalnego: *Wskaźnik Christallera*, *Metodę Hoyta* i *Wskaźnik Florece'a*, wywiady pogłębione z wybranymi ekspertami w zakresie zarządzania polityką rozwoju z Małopolski i Podkarpacia a zwłaszcza badania kwestionariuszowe przeprowadzone na próbie 200 urzędników z Urzędów Marszałkowskich obu regionów. Te ostatnie potwierdzają, że obowiązki służbowe ponad połowy badanych związane są z wdrażaniem polityki rozwoju regionalnego a ocena lub kontrola wdrażania tej polityki są obowiązkiem niemal 1/3 badanej kadry. Na podstawie wielu wskaźników ujętych w kwestionariuszach możemy poznać dość dogłębnie „kondycję” administracji mającej praktyczny i bezpośredni wpływ na realizację zadań prorozwojowych. Poznać, jak ujmuje to sam autor mocne i słabe strony działań badanych urzędników.

Innym osiągnięciem autora jest zaprezentowanie „spojrzenia” badanej kadry urzędniczej na priorytety wśród celów operacyjnych rozwoju omawianych regionów. Dominują wśród nich te twarde („Rozwój infrastruktury sprzyjającej rozwojowi społeczno-gospodarczemu” – w przypadku Małopolski oraz „Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości i gospodarki opartej na wiedzy” – w przypadku Podkarpacia) przy słabszym akcentowaniu priorytetów miękkich, związanych z kapitałem społecznym. Ważnym aspektem zrealizowanych badań są także prezentowane przez kadrę urzędniczą propozycje usprawnień w działalności administracji, a także rekomendacje dotyczące doskonalenia kompetencji zawodowych tej administracji.

Jeśli raz jeszcze potwierdzimy podstawowe założenie, że to administracja publiczna, a w omawianych przypadkach administracja samorządowych województw odpowiada za przygotowanie strategii rozwoju a następnie za jej praktyczną realizację to należy podkreślić, że otrzymaliśmy obraz urzędniczej wiedzy, kompetencji i umiejętności, który w dużej mierze możemy zapewne odnieść do innych polskich regionów. Zatem należy się z autorem w pełni zgodzić, iż omawiane badania i sformułowane na ich podstawie propozycje i rekomendacje ma charakter aplikacyjny, lecz dodajmy charakter szerszy, czyli do wykorzystania przez władze wielu innych polskich regionów. Jest to zatem jeszcze jeden i to naprawdę niesłychanie ważny walor rozprawy, zwłaszcza w kontekście nowej perspektywy finansowania projektów z Unii Europejskiej na lata 2014-2020.

III Źródła i literatura przedmiotu

Autor rozprawy wykorzystał przy przygotowywaniu rozprawy bardzo dużą liczbę źródeł i opracowań. Te pierwsze mają charakter dokumentów: prawnych - instytucji unijnych i polskich, strategicznych - rządu polskiego i władz regionalnych, raportów, komunikatów oraz statystycznych. Szczególną rolę wśród nich odgrywają jednak źródła wywołane, czyli badania kwestionariuszowe oraz wywiady. Szkoda tylko, że zabrakło wśród źródeł Europejskiej Karty Samorządu Regionalnego, co prawda nie ratyfikowanej przez państwa europejskie, lecz zawierającej bardzo dobre określenie regionu. Zabrakło też autorowi rozprawy pewnej konsekwencji w prezentowaniu układu *Bibliografii*, gdyż rozpoczyna ją od *Wydawnictw zwartych i ciągłych*, czyli źródeł wtórnych. Należy jednak podkreślić, że bogata literatura przedmiotu pozwoliła autorowi wykazać się bardzo dużą wiedzą z zakresu omawianej problematyki.

IV Metody badawcze i język rozprawy

Biorąc pod uwagę kryterium metodologiczne należy stwierdzić, że dla zrealizowania celów rozprawy autor zastosował metody znane w politologii i naukach prawa administracyjnego i samorządowego, socjologii oraz zarządzaniu. Można Mu jednak uczynić zarzut że nie potrafił w pełni rozdzielić metod badawczych od technik badawczych, a do tych ostatnich należą niewątpliwie wywiady czy też badania ankietowe. Zastosował też metody: instytucjonalno-prawną, porównawczą oraz statystyczną, chociaż ich nie wymienia.

Recenzowana rozprawa została napisana dość klarownie i czytelnie, a nie było to łatwe ze względu na problematykę badawczą. Nie budzi też większych zastrzeżeń jej strona redakcyjna i stylistyczna, a także warsztatowa, gdyż bardzo dobrze opanował autor kanony jej pisania. Szkoda tylko, że przypisy w zasadzie mają charakter źródłowy, a brakuje w nich przypisów polemicznych, dygresyjnych czy odsyłających.

V Wniosek końcowy

Całościowa ocena rozprawy przygotowanej przez jest bardzo pozytywna. Autor zrealizował bardzo ważny problem badawczy dla rozwoju, nie tylko dwóch analizowanych regionów Małopolski i Podkarpacia, ale też całej Polski. Ze względu na przeprowadzone badania ankietowe jest to oryginalne i bardzo potrzebne dla praktycznych aspektów zarządzania rozwojem regionalnym rozwiązanie problemu. Bardzo udanie powiązał Autor badania ankietowe z podstawą teoretyczną i terminologiczną. W pełni też odpowiedział na przedstawione pytania badawcze. Nie ma wątpliwości, iż doktorat zyska uznanie naukowców, ale też i praktyków życia regionalnego.

Oceniając pozytywnie pracę pod względem wartości naukowej, doboru źródeł i literatury naukowej, poprawności metodologicznej oraz poprawności formalno-językowej wnoszę o dopuszczenie jej autora do dalszych stadiów obrony.

Stanisław Prichodowski